

Helsingin kaupunginhallitus
Helsingin kaupungin innovaatorahasto

RAPORTTI INNOVAATORAHASTON RAHOITUKSEN KÄYTÖSTÄ

UUSIEN KOHOKARTTOJEN JA KOHO-OPASTEIDEN KEHITTÄMISPROJEKTI

Rakennusvirastossa toimiva Helsinki kaikille –projekti sai Innovaatorahastolta rahoitusta kohokarttojen ja koho-opasteiden kehittämiseen.

Kohokartat ja koho-opasteet liittyvät Helsinki kaikille –projektin työhön, joka käynnistyi alkuvuodesta 2002. Kaupunginhallituksen asettaman projektin tavoitteena on Helsingin keskeisten alueiden ja väylien saaminen esteettömiksi vuoteen 2011 mennessä.

Kohokarttoja ja koho-opasteita oli ennen tätä kehittämishanketta kokeiltu ulkoalueilla ainoastaan Maunulan kuntopolulla, jossa prototyypit olivat saaneet hyvän vastaanoton näkövammaisilta, mutta prototyyppejä piti vielä kehittää, koska esimerkiksi kohokartan sijaintikorkeus ei ollut sopiva pyörätuolin käyttäjille tai lapsille ja katos puuttui. Lisäksi pistekirjoituksen kiinnittämistäpaat tuli kehittää kestävämmäksi.

Alueellisissa esteettömyyssuunnitelmissa määritellään esteettömän erikoistason leikkipuiston sijainti kussakin kaupunginosassa. Yksi erikoistason leikkipuiston kriteereistä on, että siellä on katettu näkövammaisille soveltuva kohokartta alueesta.

Helsinki kaikille –projekti sai Innovaatorahastolta **80 000 €**n rahoituksen koekohteiden suunnittelusta ja rakentamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin sekä kohteiden toimivuuden seurantaan ja kunnossapidon ohjeistukseen.

Lisätietoja asiasta antaa Helsinki kaikille –projektin projektinjohtaja Pirjo Tujula, puh. 040 5056 059, pirjo.tujula@hel.fi

Helsingissä 29.5.2008

Matti-Pekka Rasilainen
Kaupungininsinööri
Rakennusvirasto

Raimo K. Saarinen
Osastopäällikkö
Rakennusvirasto

1 TAUSTA

Esteetön kaupunkiympäristö tarkoittaa kaikille käyttäjäryhmille soveltuvia yhtenäisiä ja toimivia kokonaisuuksia ja kulkureittejä. Liikkuminen kaupungin katu-, tori- ja puistoalueilla tulee olla soveltuvaa kaikille käyttäjille, kulkureittien tulee olla katkeamattomia ja rakennusten saavutettavia ja käytettäviä.

Helsinki kaikille (aikaisemmin Esteetön Helsinki) -projekti käynnistyi alkuvuodesta 2002. Projektin toimintaohjeena on kaupunginhallituksen 15.10.2001 päätöksen mukainen liikkumisesteettömyysstrategia-ohjelma ja tehtävänä esteettömyyden toteutustyön käytännön koordinointi ja seuranta. Kaupunginhallituksen asettaman projektin tavoitteena on Helsingin keskeisten alueiden ja väylien saaminen esteettömiksi vuoteen 2011 mennessä.

Esteettömyyden käytännön toteutustyön koordinoimiseksi on laadittu koko kaupunkia koskeva Helsingin kaupungin esteettömyyssuunnitelma ajalle 2005 – 2010 (KH 14.11.2005) ja alueelliset esteettömyyssuunnitelmat Helsingin eteläisten kaupunginosien, Keski-Vuosaaren, Haagan sekä Kannelmäen alueille (2005). Vuonna 2006 alueelliset esteettömyyssuunnitelmat laadittiin ydinkeskustan, Malmin ja Lauttasaaren alueille. Vuonna 2007 alueelliset esteettömyyssuunnitelmat laadittiin Munkkiniemen, Munkkivuoren ja Itäkeskuksen alueille. Vuonna 2008 alueelliset esteettömyyssuunnitelmat laaditaan Herttoniemen, Roihuvuoren ja Herttoniemen rannan alueille. Alueellisilla esteettömyyssuunnitelmissa määritellään käytännön toteutustoimenpiteiden tarve alueellisesti.

Alueellisissa esteettömyyssuunnitelmissa määritellään esteettömän erikoistason leikkipuiston sijainti kussakin kaupunginosassa. Yksi erikoistason leikkipuiston kriteereistä on, että siellä on katettu näkövammaisille soveltuva kohokartta alueesta.

2 KOEKOHTEIDEN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Kohokarttojen ja koho-opasteiden kehittämisen koekohteiksi valittiin kaksi luonteeltaan erityyppistä kohdetta, rakennettuun kaupunkiympäristöön sijoittuva leikkipaikka Ratsaspuisto ja metsäiselle ulkoilualueelle sijoittuva Puumerkki-luontopolku. Tyypiltään erilaisten kohteiden valinnan tavoitteena oli kehittää molemmille alueille tuoteperhe, jota voidaan myöhemmin käyttää muilla vastaavan tyyppisillä alueilla. Puumerkki-luontopolku oli valmiiksi rakennettu, joten kokeilu voitiin toteuttaa vähäisillä muutoksilla itse luontopolun ympäristössä. Ratsaspuisto valmistui vuonna 2007, joten uusien tuotteiden sijoitus ja asennus voitiin ottaa huomioon puiston rakentamisessa.

Kohokarttojen ja koho-opasteiden suunnittelussa otettiin huomioon kummankin alueen maisemalliset vaatimukset sekä rakennusviraston käytössä olleet aiemmat kalusteet, kuten ilmoitustaulut, joita käytetään vastaavan tyyppisillä alueilla ja joille on myönnetty rakennusvalvontaviraston malli- hyväksyntä. Uusien tuotteiden tuli soveltua tuotteiden muotoilun, värien ja materiaalien osalta kaupungin aiemmin käyttöön ottamiin kalustetyyppeihin. Tuotteilta edellytettiin sopivuutta erilaisiin kohteisiin sekä jonkin verran muunneltavuutta erilaisten ympäristöjen olosuhteiden mukaan. Tuotteista laadittiin vaihtoehtoisia luonnoksia, rakennussuunnitelmat sekä sijoitussuunnitelmat koekohteisiin.

Kehitetyistä tuotteista suunniteltiin ja rakennettiin vaihtoehtoiset koekappaleet ja tuotteiden prototyytit testataan käyttäjillä. Tuotteet asennettiin osaksi puisto- ja luontopolkurakenteita ja ne joutuivat alttiiksi normaaleille käytön, kunnossapidon ja sääolosuhteiden rasituksille.

Koekohteet valittiin rakennusviraston rakennusohjelmissa muutoinkin olevista kohteista ja Innovaatorahaston rahoitusta käytettiin vain esteettömyyskokeilujen ja erikoistuotteiden aiheuttamiin lisäkustannuksiin. Muilta osin rakentaminen tapahtui rakennusviraston ko. kohteisiin varaamien määrärahojen puitteissa.

opasteiden on oltava helposti kiinnitettävissä ja uusittavissa. Kehitetyt tuotteet osoittautuivat käyttäjien kannalta toimiviksi, joten niitä voidaan käyttää myös muilla luontopoluilla.

Rahoitusta saatiin uusien katettujen kohokarttojen ja koho-opasteiden suunnittelemiseen, valmistamiseen ja liittämiseen olemassa oleviin rakenteisiin.

Kuva 2. Puumerkki-luontopolun sisäänkäynnin katokseen kehitetty kohokartta, jossa näkyy polulla sijaitsevat kuusi puumerkkiä ja polun päässä sijaitseva lintulava. Tekstit ovat sekä pistekirjoituksella että suomen- ja ruotsinkielellä.

Kuva 3. Arkkitehti Maija Könkkölä Invalidiliiton Vammaisten Yhdyskuntasuunnittelupalvelu VYP:sta testaa kohokartan toimivuutta Puumerkki-luontopolun avajaisissa 15.5.2008.

Kuva 4. Yksityiskohta kohokartasta

3 KOHOKARTTOJEN TOIMIVUUDEN TESTAUS

Tuotteiden toimivuutta testattiin kahdessa erillisessä testaustilaisuudessa jotka järjestettiin Näkövammaisten keskusliitossa sekä Puumerkki-luontopolun avajaisissa 15.5.2008.

Ratsaspuistossa järjestetään testaustilaisuudet heti, kun tuotteet on saatu asennetuksi maastoon.

4 KOHOKARTTOJEN SUUNNITTELUN OHJEISTAMINEN

Samanaikaisesti kohokarttojen suunnittelun ja testauksen kanssa laadittiin ohjeet kohokarttojen suunnitteluun.

Esteettömyyden toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että kohokarttojen kunnossapidosta laaditaan ohjeet ja niiden toimivuutta seurataan mahdollisten ongelmien selvittämiseksi. Seurannalla selvitetään tuotteiden tekniset ominaisuudet ja niiden mahdolliset muutokset eri olosuhteissa sekä ratkaisujen kunnossapidettävyys. Tavoitteena on selvittää tuotteiden ja rakenteiden kestävyys ja toimivuus rakentamisen ja kunnossapidon näkökulmasta. Tämä tieto auttaa sekä tuotteiden jatkokehittämissä että esteettömän ympäristön suunnittelussa ja kunnossapidon tarpeiden huomioon ottamisessa siinä. Koska tuotteet asennettiin Puumerkki-luontopolulle vasta toukokuussa 2008, seuranta täytyy jatkaa ainakin talvikauden 2008 – 2009 yli.

5 HANKKEEN VAIKUTUKSET JA HYÖDYT KAUPUNGILLE

Hankkeen lopputuloksena syntyivät lopulliset tuotesuunnitelmat kohokartoille sekä tuotteiden suunnitteluohjeet. Helsinki on sitoutunut SuRaKu -ohjeissa määritellyn esteettömyyden erikoistason toteuttamiseen kaupungin keskeisillä alueilla ja reiteillä ja perustason toteuttamiseen koko kaupungin alueella vuoteen 2011 mennessä. Koekohteista saatu kokemus ja tieto sekä uusien tuotteiden suomat mahdollisuudet edistävät merkittävästi tämän tavoitteen saavuttamisessa koko kaupungin laajuisesti.

Suomen väestöstä noin kuudennes on henkilöitä, joiden liikkumis- ja toimimiskyky on heikentynyt tai rajoittunut iän, sairauden tai vamman vuoksi. Liikkumis- ja toimimisesteisiä ovat mm. eläkeläiset ja vanhukset, pitkäaikaissairaat, aistivammaiset eli näkö- ja kuulovammaiset, kehitysvammaiset, raaja-amputoidut ja muut apuvälineitä käyttävät sekä pyörätuolia käyttävät. Lisäksi odottavat äidit sekä lastenvaunujen ja –rattaiden kanssa liikkuvat luokitellaan liikkumis- ja toimimisesteisten joukkoon. Esteetön ympäristö mahdollistaa kaikkien käyttäjien tasavertaisen liikkumisen ja toimimisen.

7 HANKKEEN KUSTANNUKSET VUOSINA 2007 - 08

Innovaatorahaston rahoitusta saatiin yhteensä 80 000 €, joka jakautui seuraavasti:

Koekohteiden suunnittelu ja rakentaminen:

Ratsaspuisto	52 500 €
Katosrakenteen suunnittelu	3 500 €
Kohokarttojen ja selkokartan suunnittelu	14 000 €
Katoksen toteutus	10 000 €
Leikkialueen sisäpuolelle sijoitettavan rakenteen toteutus	10 000 €
Kohokarttojen toteutus, 2 vaihtoehtoa	10 000 €
Selkokartan toteutus	5 000 €
Puumerkki - luontopolku	27 500 €
Kohokarttojen suunnittelu, 2 kpl	7 500 €
Kohokarttojen toteutus, 2 vaihtoehtoa	10 000 €
Pienoismallin suunnittelu lintulavalle	5 000 €
Pienoismallin toteutus	5 000 €
Yhteensä	80 000 €

Suunnittelusta vastasi SITO Oy ja toteutuksesta Helsingin kaupungin rakennusviraston käsityöpa-
ja.